СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 62. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 16-го березня 1936. — VOL. XLIV. No. 62. Jersey City, N. J., Monday, March 16, 1936. THREE CENTS

КОНҐРЕС БЕРЕТЬСЯ ЗМІНЯТИ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ЗАКОН

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для іміґраційних справ узяв під обради законопроєкт Кера й Кулиджа про іміґрацію.

На нарадах комітету постановлено додати до проєкту ще одну постанову, на основі котрої іміґраційні урядники мають бути зобовязані депортувати з краю всіх чужинців, себто ненатуралізованих горожан, котрих засуджено за злочин, що доказує моральну огиду.

Американська Федерація Праці негайно виступила проти цеї постанови, бо її можна буде вживати проти робітників, умішаних у страйк. Федерація Праці добивається, щоб секретарка праці запротестувала проти цього проєкту. Іміґраційні урядники побивалися за проєкт Кера, але поправки не хочуть; одначе можна сумніватися, чи вони виступлять з публичною заявою проти неї.

ХОЧУТЬ РЕЄСТРУВАТИ ЧУЖИНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Перед олдерманським (лавницьким) комітетом відбулося переслухання в справі проєктованого міського закона про примусову реєстрацію всіх чужинців.

За реєстрацію заявилися ріжні ветеранські й інші американські патріотичні орґанізації. Робітничі юнії та союз адвокатів повіту Ню Йорк виступали проти реєстрації, доказуючи, що реєстрація буде непотрібним утиском проти ненатуралізованих іміґрантів. Представники юній додали до цього, що цей проєкт має на ціли ослабити робітничі юнії.

Між противниками проєкту, що виступили публично проти нього на переслуханню, був міський суддя Перлмен.

ВЕЛИКІ ШКОДИ ВІД ПОВЕНЕЙ.

БОСТОН. — Виливи рік спричиняють громадянству величезні шкоди. Обчисляють, що в Новій Анґлії через виливи рік здержано роботи в фабриках, що вживають водної сили до порушування, зі шкодою на суму 50 міліонів долярів.

Наглі зливи спричинили підняття вод у ріках на 3 до 5 стіп понад нормальний стан.

Число жертв повені в східних стейтах нараховують на 29 осіб. Хоч води в більшости рік уже почали опадати, багато місцевостей іще далі загрожені.

ДАЛІ ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Щоби полагодити страйк обслуги високих будинків, посадник міста Ля Ґвардія іменував так звану раду розгляду, що має завдання вирішити спірні питання між орґанізацією власників та юнією робітників.

ПРИЗНАЛИ КОШТИ НА РОЗСЛІД ПЛЯНУ ТАВНСЕНДА.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила 50,000 долярів на видатки для спеціяльного комітету, що має розсліджувати плян Тавнсенда про пенсії на старість і інші подібні проєкти.

ПАРАҐВАЙСЬКІ ФАШИСТИ ПРО СВОЮ ПОЛІТИКУ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Тимчасовий президент, полковник Рафаель Франко, що недавно проголосив фашистівський уряд, заявив, що ціллю його уряду буде завести „демократію робітників і селян”.

БРАЗИЛІЯ БУДЕ СУДИТИ ПОВСТАНЦІВ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Бразилійський уряд приготовляє масовий процес проти учасників повстання проти уряду, що було останнього листопада.

На першім процесі будуть судити коло 400 осіб. Кількасот інших будуть судити пізніше.

Обвинувачених є так багато, що тюрми не можіть їх помістити й уряд побудував для них концентраційні табори.

ЗА ОБЛЕКШЕННЯ РОЗВОДУ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Комітет нижчої палати стейтової леґіслятури постановив заявитися за ухвалення нового розводового закона, на основі котрого подруг набудуче буде могти позивати в суд за розвід не тільки за зломання подружої вірности, але й за дезерцію (покинення), що треває більше ніж 3 роки.

БОРОТЬБА ЗА ДРАМУ ШЕКСПІРА.

ГЕКЕНСЕК (Ню Джерзі). — Як школярі одної публичної школи постановили відограти драму Шекспіра, найбільшого англійського поета, під наголовком „Купець з Венеції”, місцеві жидівські діячі запротестували проти цеї вистави як спроби ширення антисемітизму.

Проти цього протесту зірвалася буря протестів з боку американців. Вони таврують ці заходи як спробу цензурувати великого англійського драматурґа.

Виставу покищо здержано, але по розгляді справи на шкільній раді міста постановлено драму виставити.

ТРИ КОМІСАРІ-ДЕФРАВДАНТИ З ҐПУ.

Советський комісар внутрішніх справ, Ягода, арештував в домі ҐПУ на Великій Лубянці трьох комісарів ҐПУ під замітом дефравдації 750,000 рублів, призначених на реорганізацію їхніх відділів та вербування нових конфідентів. Один з арештованих пробував виконати самогубство, тому хотів вискочити крізь вікно. Одначе його своєчасно зловлено.

ВІДКРИЛИ ДОМОВИНУ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.

Большевики відкрили саркофаґ Ярослава Мудрого, щоб, як сповіщають советські часописи, дослідити цей цікавий старовинний памятник культури. На дні саркофаґу знайшли два людські кістяки, при чому кости лежали в безладі. Кістяки добре збереглися. Будьяких залишків матеріяльних річей у саркофазі не знайдено. Як відомо, померлого в 1054 р. князя Ярослава Володимировича „положиша в раце мраморне в церкви святия Софії”, якої фундатором був Ярослав. Саркофаґ привезено до Києва з Візантії. Саркофаґ зроблено з білого мармуру з прожилками сірувато-димчастого тону. Саркофаґ з усіх боків покритий мистецько виконаним різьбленим орнаментом (хрести, риби, птиці, дерево, лаври). Є на ньому й скорочені написи грецькими буквами. Нижню частину саркофаґу присипано землею до рівня підлоги. Віко скріплено вапном.

ЖАХЛИВЕ ЯВИЩЕ.

У Вильні зареєстровано поверх 600 дітей у віці понад 10 літ, обтяжених сифілісом! Опікується ними „міський осередок здоровля”, що лікує їх безплатно, ведучи одночасну відповідну пропаґанду. Недостача закону, що наказував би з уряду реєструвати і лікувати венеричні недуги, утруднює боротьбу з цією страшною недугою.

АПАРАТ ДО КРАЯННЯ СІРНИКІВ.

В патентовому уряді в Польщі зареєстровано апаратик до краяння сірників на чотири частини, так, щоб кожної частини сірника можна було вживати. Таким чином коробка сірників при пристосуванні цього апаратику дасть чотирикратну скількість сірників. Винахідником є Кружинський з Бидґоща. Винахід зареєстрований 28. січня ц. р. Вшехпольська преса подає цю вістку під вимовним заголовком: „У десятому році санаційної ери”...

БІЙКА ПІДРОСТКІВ НА НОЖІ.

В селі Косина (біля Ланьцута) прийшло до суперечки між двома хлопцями. Підчас сварки 14-літній Юліян Вільк вхопив ніж і встромив його свому противникові, Ухманові, в живіт. Ухмана в безнадійному стані перевезено до шпиталю в Ряшеві.

136-ЛІТНІЙ ГРУЗИН.

У грузинській місцевості Кутаїс живе грузин Бакрадзе, який цими днями святкував 136 річницю своїх народин. Бакрадзе має 78 потомків, що ще живуть.

ПОКЛАДИ ЗАЛІЗНОЇ РУДИ В САМБІРЩИНІ.

В селі Бисковичах, пов. Самбір, на ґрунті господаря Казимира Хліща відкрили багаті поклади залізної руди. Відкриттям зацікавилась одна французька фірма експльоатації заліза і вислала до Самбора спеціяльну комісію.

ПРОБА ВТЕЧІ ЗІНОВЄВА.

Зіновев, що перебуває як політичний засланець на Кавказі, намагався втекти до Персії. Помагали йому два функціонарі ҐПУ. Зіновєва й обох функціонарів арештували. Як відомо, Зіновев у звяку з убивством Кірова був засуджений на заслання на Сибір, але з уваги на недугу дозволили йому мешкати на Кавказі.

ПОЛЬОНІЗАЦІЙНІ ЗАТІЇ.

У польського міністра внутрішніх справ Рачкевича була делеґація управи розвою східніх земель і, склавши звіт із своєї діяльности, звернула увагу на справу доплиbу польської інтеліґенції на східні землі, де мала би велике поле до діяльности. Делеґація хоче зацікавити тією справою особливо державних емеритів з уваги на низькі кошти удержання.

ЖИТТЯ ЗА КУРКУ.

Цікавий випадок стався ніччю з 12. на 13. січня ц. р. у селі Мозолівка, пов. Підгайці. Люди зловили злодія, що подавав себе за реконвалесцента, але дивним дивом держав чомусьто курку під пахою. Сільська варта задержала його та питала, відкіля вертається. Довго не думаючи, „реконвалесцент” почав утікати. Та його негайно зловили і так побили, що він вранці помер. Злодіяка походить з бучацького повіту, з села Бубулинець, і називається Андрух Ліпка. При вбитому знайдено 13 зл. От-так ні за цапову душу згинув він у Мозолівці за марну курку.

АРЕШТУВАЛИ КОМУНІСТІВ У ЧЕРНІВЦЯХ.

Як подає „Дойче Таґепост”, черновецька поліція перевела масові арештування серед студентів і робітників-жидів, що під покришкою допомоги голодуючим у Бесарабії вели комуністичну діяльність. Москва прислала до Черновець післанця, що мав там відновити комуністичну організацію.

НАПАД БАНДИТІВ.

В Нарті Старім, пов. Ніско, закрались невідомі злочинці до хати купця, звідкіля забрали ріжні товари. Купець збудився й зчинив крик. Бандити кинули частину добичі, а втікаючи вистрілили кілька разів у повітря. Всіх напасників поліція затримала. — Інший бандитський напад трапився в Залюшанах, пов. Тарнобжеґ. Там бандити напали на дім Берля Елленбоґена. Власник почав стріляти, а бандити теж відповіли стрілами, після чого кинулись тікати. Поліція веде розшуки.

МАЛИ ЩАСТЯ.

Ґурток людей, що шукали золота в околиці Міясу на Уралі, знайшли брилу золота, яка важить 16 і пів кґ. Впродовж двох днів ті люди знайшли 37 кг. золота.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО „РАЮ”.

Черновецький „Час” містить листа, який наспів із советської України до одного громадянина, що втік на Буковину. В листі пише його жінка між іншим таке: „Сестру твою Варку розкуркулили. Із сельради прийшли посіпаки, порозшивали дахи на хаті, стайнях і стодолі. Понищили також стелі в хаті і стайні. У знищеній хаті не позволили сестрі жити, отже мусіла винаймити для себе хату. Тільки город їй лишили і вона його вживає”.

СОВЄТСЬКІ ГОСТИННИЦІ.

У Свердловску — пишуть московські „Ізвестія” (з 28. І. ц. р.) вибудували нову совєтську гостинницю. Гостинниця нічого собі, дуже гарний будинок, але в уладженні її забули будівничі про деякі дрібнички.

Водопроводи є. Але води в поодиноких кімнатах нема. Нема теж ні збанків, ні ведер. Коли треба вмитися, тоді воду подають до лазнички у самоварах. Колиж хочете напитися чаю, тоді самовар з вуглям ставлять вам у кімнаті на стіл. Але чаю ні цукру не дають. Гостеві пропонують: — Підіть, будь ласка, до міста, купите в склепі все потрібне...

Електричність є. Але жарівок нема, бо гість повинен принести жарівку з собою. У чорнильницях нема чорнила. Пера треба позичати в канцелярії. Дзвінки й вінда не функціонують. Двері „американські”, але що нема в них замків, то треба привязувати їх мотузком.

„Ізвестія” впевняють, що у цілім СССР є тільки три можливі гостинниці поза Москвою й Петроградом, а саме в Одесі, Тифлісі й Мінську.

ЗАМАХ НА РАДИКАЛЬНОГО ДІЯЧА.

В Бурштині виконали невдалий замах на провідника місцевих радикалів, Миколу Фардиґу. Невідомі люди вибили в його хаті шиби й стріляли двічі до середини кімнати, де Фардиґа спав на постелі. Стріли хибили. Одна куля попала в стіну, друга у вікно. Поширилися чутки, що замах має політичне тло.

ВПЕРТИЙ КОМУНІСТ.

Комуністичний діяч Іван Литвинчук, відсидівши довгі роки в тюрмі у Вронках, вернувся домів і розпочав відразу партійну діяльність, зокрема на терені грубешівського і томашівського повіту. Поліція арештувала його, а окружний суд у Замостю цими днями засудив на 10 літ тюрми з пристосуванням амнестії.

ЗЛОЧИННА АКУШЕРКА.

В селі Піскляки на Білгорайщині до спеціялістки від недозволених операцій Анни Волошин зголосилася 41-літня Маріянна Кутер. Волошинова заапплікувала їй нечуваний засіб, а саме: застрики з розпущеного мила, що спричинили смерть. Волошинову арештовано.

СМЕРТЕЛЬНІ ПОБОЇ.

В Кольонії біля Монастириськ (пов. Бучач) три невідомі осібняки побили колом Станислава Стабуцького так, що він наслідком ран помер.

НАВІТЬ НЕ ПОЛАДНАНО СПРАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ НОМЕНКЛЯТУРИ

ЛЬВІВ. — Як відомо, з приводу т. зв. польсько-української угоди видвигнено на перше місце справу назви „український”. Ішло про те, щоб держава офіційно уживала в школі, в судах і т. п. тільки такої назви, коли говориться про український нарід і українську мову. І ось подає „Діло” за Польською Аґенцією Телеґрафічною, що міністер внутрішніх справ видав уже в тій справі розпорядок, у якім кажеться, що вислів „рускі-русінскі”, вживаний у законі з 21. липня 1924 р., торкається теж тої частини населення, яка свою національність і мову окреслює як українську. Обіжник каже далі, що вираз „український” може бути вживаний нарівні з виразом „рускі”.

Подаючи це, „Діло” стверджує, що отсей перший „здобуток” ніяк не задоволяє український нарід, бо він нічого не вирішує, ні не виясняє, ні не усуває помилки, яка існує в польськім законі. Значиться, що покищо навіть на тім полі нема з „угоди” ніякого здобутку.

ЖИДИ В ПОЛЬЩІ ЗАПОВІДАЮТЬ ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК.

ВАРШАВА (Польща). — Жидівська телеґрафічна аґенція подає, що знову вибухли нові протижидівські розрухи в Скшині і Турці. В Скшині напали на 30 жидівських родин, при чім тяжко ранено дві особи, а в Турці розгромлено жидівські склепи. Жидівські орґанізації ріжних напрямків, що радять у Варшаві, заповіли на знак протесту ґенеральний страйк. Кажуть, що дістануть тут допомогу від інших робітничих орґанізацій. Протест звернений проти польського уряду, що дає жидам замалу опіку, як теж проти вшехполяків, що ведуть перед у протижидівських розрухах.

Звертаються до Америки і Канади.

Заразом вислано відозву до жидів в Америці й Канаді, щоби прийшли з допомогою 700 жидівським родинам у Пшитку, де минулого тижня згинули два жиди.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗБИРАЄ ІНФОРМАЦІЇ.

ВАРШАВА. — З Вашинґтону зажадали від американського посольства інформацій у справі жидівського протесту проти законопроєкту, що зносить ритуальне вбивання худоби, а заводить більш гуманне. Йде про дати, що виказувалиб, яку на тій зміні жиди понесуть економічну втрату. Як відомо, американські жиди були у Вашинґтоні й протестували проти цього польського законопроєкту.

І У ЛЬВОВІ ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ.

ЛЬВІВ. — Польські студенти демонструють далі проти жидів. Підчас останньої демонстрації знищили льокаль жидівського клюбу.

ЖИДІВСЬКА ЖАЛОБА.

ВАРШАВА. — Щоб звернути увагу світа і польського уряду на переслідування жидів у Польщі, жидівські орґанізації ухвалили один місяць жалоби. В тім місячі жиди не повинні ходити до театрів, ні не повинні влаштовувати весільних чи інших забав. Є вони теж за те, щоб здержатися цілий місяць від їжі мяса.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР ПРО ЗМІНИ В НАСТРОЯХ У „МАЛОПОЛЬСЦЕ”.

ВАРШАВА. — Польський міністер внутрішніх справ, Рачкевич, заявив у соймі, що може ствердити з приємністю, що становище Української Парляментарної Репрезентації супроти Польщі є вдоволяюче, та що польський уряд далі буде змагати до „нормалізації” польсько-українських відносин. Казав, що українські настрої в „Малопольсце” змінилися на краще у відношенню до Польщі.

ПАЛЯТЬ ЦЕРКВИ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — В цілій Еспанії нема спокою. Всюди приходить до розрухів. Причиною цього є боротьба між фашистами і соціялістами. Соціялістичні елементи спалили церкву, монастир і друкарню фашистівської ґазети. Кажуть, що це їхня відповідь на атентат, звернений проти соціялістичного посла.

НІМЕЧЧИНА ДУМАЄ ФОРТИФІКУВАТИ РЕН.

БЕРЛІН. — Нема сумніву, що Німеччина рішена взятися до фортифікації Рену. Та це буде ніщо в порівнанні з французькими фортифікаціями. Кажуть урядові чинники, що Франція видала на свої фортифікації 8 міліярдів франків, а Німеччина не може позволити собі на такий видаток.

ЛІТВІНОВ ДАЄ ДОГАНУ ФРАНЦУСЬКОМУ МІНІСТРОВІ.

ЛОНДОН. — Пишуть, що советський міністер заграничних справ, Літвінов, найбільше напирає на те, щоб гостро покарати Німеччину. Він навіть зробив викиди Фляндинові, французькому міністрові заграничних справ, за те, що він дуже попускає Німеччині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТРАЙК І „ПУБЛИКА"

Страйки робітників в Америці не новина. Знає про цей засіб боротьби за поправу долі всяка людина, навіть дитина. Говорять про це нині вже й у публичних американських школах, і говорять про це не зі становища сторонничого, прихильного або ворожого, а просто як про суспільне явище великої ваги. Лише людина, що не хоче жити в теперішности, а живе своїми думками десь у середніх віках, може ще держатися погляду, що говорити про страйк значить говорити про большевицьку революцію.

Про великий поступ людей в Америці під тим оглядом свідчить іще одно явище. Давніше в кождім страйку обидві сторони, себто підприємці і робітники, оглядалися на третю сторону, на так звану публику. Говорили, що в страйку не дві сторони, а три, себто безсторонні люди, зацікалені страйком, люди, котрих інтереси безпосередньо страйком недіткнені, а котрі своїми думками й почуваннями впливають на перебіг страйку.

На цю публику вперше звернули увагу, коли один великий капіталіст сказав, як йому говорили про опінію громади: „Най чорт побере публику!" („Де поблик бі демнд!"). А потім серед громадського обурення програв страйк. Відтоді вже в кождім страйку обидві сторони добре дивилися, щоб своєю поведінкою в страйку не зразили собі цеї третьої сторони.

Назагал можна сказати, що донедавна ще в Америці ця третя сторона звичайно ставала по стороні підприємців. Найменша невигода з боку публики вистарчала, щоби повернути настрої проти страйкарів як виновників. Ґазети, що звичайно стояли за підприємців, роздували такі невигоди, а потім невдоволення. Навіть робітники з інших промислів часто ворогували зо страйкуючими; причинялося до того наставлення те, що мало не кождий робітник в Америці вважає себе самого за майбутнього підприємця.

Останніми часами множаться факти, що показують на великий поворот у настроях і наставленнях публики. Підчас страйку робітників у великих будинках у Ню Йорку на поміч страйкуючим робітникам орґанізуються комірники в домах, обнятих страйком. Декотрі з них уже навіть пікетують за страйк. Декотрі загрозили власникам, що не будуть платити комірного, поки не полагодять страйку. Навіть посадник міста Ля Ґвардія відмовився їхати „елевейтором", котрим керував скеб.

У страйку робітників при мармурі у Вермонті студенти й професори колеґії Дартмут зорганізували комітет для збирання для страйкарів грошевих допомог. Власники домагалися від заряду колеґії, щоб заборонив таку акцію професорам і студентам, але заряд відмовився мішатися в справу.

У цьому різькому звороті в наставленню цих кругів до робітників не можна не бачити важного суспільного явища, що заважить на дальшім розвою краю.

„ТОРЖЕСТВО ПАБЄДІТЄЛЯ"

В Києві вийшла недавно з друку книга самого „єдиного ґеніяльного", Наголовок: Й. Сталін. Статті й промови про Україну. Видало партвидавництво ЦККП(б)У. До друку зладив якийсь Н. Н. Попов. Наклад 50 тисяч. Пятьдесять тисяч! — Білий крук; відома річ, що тираж книжки українською мовою в СССР вагається між 2 і 10 тисячами. Ну але тут сам любімий вождь.

Не сплодив тут ґеніяльний нічого нового. Все відіґріті старі концепти, переважно з 1917—21. рр.; правда, зібрані докупи, систематично, заокруглено. На початок спора порція кадила першому, таки направду, на наше нещастя ґеніяльному Іліччу. Із цілої книжки визирає його, по большевицьки кажучи, звіряче обличчя: лиса і льва, по макіявельськи. Це щось як памятник Петрові І. Катерини II. на Невському. Перший, що розпинав, другий, що збирається доконати.

Побудовані ці енунціяції другого ґеніяльного на „ляйтмотиві" першого: „Без единства дій великоруського й українського пролетаріятів вільна Україна неможлива". **„Невазможна"** — підкреслення оригіналу (В. И. Ленин. Полное собрание сочинений Т. XVII. 142. стор.). Ілліч балакав лише про „единство **действій**". У той час, як він це балакав (1913. рік), треба було ще маскуватися. Сталін може вже простертися на „единство и неделимость территории мощной страни Советов".

Міркування „статтів та промов" ні трохи не ґеніяльні. По кавказьки — вони брутальні. По валуєвськи — шовіністичні. В статті: „Український узол" (стор. 40.), писаній 1918. р., автор, тоді ще й не тінь ґеніяльного, переконує, що ідею незалежности України вигадав — авжеж що німецький ґенеральний штаб. В промові на XII. конґресі компартії (всесоюзної) він громить Раковського й товаришів, що „занадто роздули національне питання" в часі, коли „вся робота повинна йти на закріплення влади робітників" (стор. 199.). Активність українців у розвитку власної культури вже тоді мала марку, **його** марку: „местний націонализм" і він уже тоді алярмував, що ця активність „може прийняти характер боротьби проти Москви взагалі, проти русских взагалі" (ст. 209.). На XVII. конґресі ВКП(б) він називає цю активність таки **„державною небезпекою"**, більшою як великоруський шовінізм, бо цей не має „контактів з інтервентами" (ст. 223.).

Зібрана в одно ціле програма масакри українства. Досі вона була так зібрана лише в головах її автора й що ближчих співробітників по „розвязці" „українського вузла". Від обережно сформульованого ще Леніном „лейтмотиву" до явно-бурутального, солоВецького: „унічтожіть **государственную** опасность" — одна, по макіявельськи придумана система. Вона, в межах Сталінових матеріяльних, фізичних, спроможностей зреалізована. Ці спроможности відомі. „Государственная опасность" знов **там**, де була впродовж чотирьох десятків років між валуєвським декретом і революцією 1905. р.

На щож „ґеніяльний" **тепер** презентує ту свою, так совісно скомплетовану програму? Для історії? Для забезпеки перед слабшою памяттю чи слабшою рафінованістю його наслідників, якби вони мали знов мати діло з небезпекою? Може. — Але на що він це друкує **по українськи?...**

*

У Чехова є одна така новеля: Високий чиновник спрошує до себе всіх своїх підвладних, до останнього писарчука, — на пир. Пють, їдять, їдять і пють. Набожно вислухують сентенцій свого всемогучого шефа про те, як на світі жити, про все й про ніщо. Шеф сам по собі і дурний і нікчемний і „вискочка" з писарчуків. Але сказано — начальство. Шеф принукує їсти. Їдять. Врешті ніхто вже не годен. Тоді шеф кличе найстаршого віком підвладного, бере грубу пайду разового хліба, солить, густо сипле перцю, подає: Їж! Малий чиновничок каже: Так точно! Їсть, гикає, червоніє з напруги, їсть. Смакує? — питає начальство. Так точно! Начальство хіхікає: Ми тобі до життя перчику, перчику!

Наголовок чеховської новелі: **„Торжество пабєдітєля"**. Переможець у борні за щаблі на чиновницькій драбині святкує свою перемогу.

*

Хто ще нині на Україні має які сумніви в тім, що „единство действий", „местний націонализм" і „государственная опасность" були підготовою, пляном, методою масакри 1929—34 років? „Єдиний ґеніяльний" **знає**, що це вже нині і найдурнішому з його українських підданих ясне. Масакра переведена — ґрунтовніше не треба було — реасекурація проти можливих і неможливих „інтервенцій" готова, на роки. Можна собі позволити на триюмф.

Програма й метода найважчого в історії погрому України, — на стіл українського читача! Українською мовою! Щоби **все** було зрозуміле, відчуте. Щоб тисячі сердець ще стискалися від болю, тисячі пястуків ще і ще затискалися в безсилій люті — **по доконаних фактах.**

Це торжество єдиного „ґеніяльного победітєля". Це колтунський садизм царського ступайка. Рафінована впродовж тисячеліть жорстокість Азії. — („Новий Час").

І. В.

СВЯТО ПЕРЕМОГИ

У вівтаря батьківщини, де під статуєю Італії знаходиться могила Невідомого Жовніра, відбувається Служба Божа, в присутности короля і Мусолінія. Ціла Венеціянська величезна площа залята військом у парадній формі. Увесь дипльоматичний корпус присутній у повному складі. Італія святкує свою перемогу.

Сорок років тому понад 2,000 італійців лягли трупом під Адуою, надовго припечатавши бажання Італії стати великою кольоніяльною державою. Сорок років пізніше Італія, здобуваючи гору Амба Алажі, що має бути етіопськими Термопілями, та нищачи до щенту армії етіопські в Тембієні відкриває собі шлях до серця Етіопії.

Усі доми в Римі прикрашені прапорами, майже з кожного вікна звисають національні кольори. Саме напередодні зборів Комітету 18, що мав вирішити — прикладати чи не прикладати до Італії санкції на нафту, — італійські побідні війська ставлять оцей Комітет — а з ним і цілу Европу — перед фактом безсумнівної італійської перемоги. Пристосовані до цього часу санкції виявилися цілком невистарчальними. Запроектовані нові — не до пристосування. Поки пишу ці рядки, ще не знаю, що вирішить Комітет 18, але тут кожному ясно, що ніяке його рішення не може вплинути на розвиток подій в Етіопії, хоча може мати великий вплив на розвиток подій в Европі. Політика санкцій викликала в Італії почуття глибокого огірчення. З одного боку вилилося воно в політиці антисанкцій, — як запевняють тут, далеко більш болючих, як самі санкції, бо застосованих до країн, що не мають корпоративної системи, і тому не можуть протиставляти єдиного економічного фронту. З другого боку, Італія почала таки змагати вийти з тої політичної ізоляції, в якій вона опинилася з приводу своєї етіопської авантури.

В політиці, як у житті: успіх здобуває відразу гурму приятелів, що донедавна соромливо відверталися від бідного невдачного свояка. Поки анґлійська пропаґанда, багата на гроші, вмовляла в світову опінію переконання, що ціла ота італійська авантура є не більше, як особистий бльоф Мусолінія (примушуючи забувати, що цей „особистий бльоф" мав за собою вже довшу традицію і тисячі мучеників), неминуче присуджений на неуспіх, доти всі надії італійців знайти признання їхньому домаганню частки „кольоніяльного пирога" розбивались об мур призирливої погорди, вибудований комуністичноплютократичною (неймовірно, але вірно!) змовою. Англійські й московські імперіялісти, супроти італійської „пролетарки"-нації, позбавленої сирівців, але багатої на руки і мозок, — знайшлися в дивній згоді: Італію треба поставити навколішки і примусити просити прощення за те, що (для Росії) насмілилася витворити фашистівський режім, далеко більш пожиточний для робітників і селянства, ніж режім комуністичний, московськобольшевицький, та за те, що (для Англії) насмілилася без дозволу Англії ставати в Африці, на шляху до Індій.

Але Італія не захотіла ставати навколішки. В цій дійсно бідній країні незмірне багатство національних гордощів. Краще вмерти, ніж піддатися. Італія дійшла до тої межі, що для неї лишається або смерть, або — слава.

Неприхильні до Італії орґани преси віщували скоре виснаження Італії, її економічний занепад, внутрішню революцію, знищення фашистівського режіму. Нічого того не сталося. Внутрішня лучба країни більша, ніж була до конфлікту, і бадьорий настрій та незломний дух переборюють цілком успішно дійсно великі економічні труднощі.

Збільшилася дипльоматична діяльність. Звертає на себе увагу бажання наблизитися до Німеччини, шукати разом з нею виходу з тої ситуації, яку витворює в Европі все частіше й інтенсивніше втручання Советів у західньо-европейські справи. Ратифікація французько-советського союзу ще побільшить цю тенденцію італійсько-німецького зближення. Німецький посол в Римі фон Гасель зробився незвичайно ентузіястичним клієнтом лінії повітряного сполучення між Римом і Берліном, і не рідко снідає в Римі, а вечеряє в Берліні, або навпаки. І кажуть, що кожного разу після такої подорожі він інформує Гітлера і Мусолінія про свої подорожні враження...

Отже Італія святкує свою перемогу... Не є ще ця перемога остаточна, — може бути, що пройдуть ще довгі місяці (а хто зна — може й роки!) поки над Етіопією простелить свої крила янгол мира, — але ця перемога є надзвичайно тим важна, що підрізує крила пропаґанді, яка вмовляла в світову опінію, що ніби підпомагаючи Етіопію, ратується мир. Ні, підпомагаючи Етіопію, **затягається** війну та відтягається Італію від активної участи в назріваючих европейських подіях, в котрих головним протаґоністом мають бути Совети.

В наших інтересах є, щоб війна в Африці скінчилася якнайшвидше. Бо фашистівська Італія стає з кожним моментом все важливішим противником в Европі московських впливів, яких поборення мусить бути і нашою метою.

Евген Онацький,
Рим.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина перша.

— 25 —

. Він почав швидко розмотувати руку.

— Лиши. Лиши, дурню!

Але в ту саме мить він бє мене ще раз у лице та з неймовірною силою накидається на мене.

— Що ти, збожеволів?! — Але він не зупиняється. Починаємо борюкатися. По короткому часі перемогаю його й відкидаю у сніг. Мені не зрозуміло, що з ним сталося. Але по часі він знов зводиться й знов уперто лізе битися. Намагаюся рішуче покінчити з цим. Розганяюся й з останньої сили повалюю його та спускаю в яр. Він стрімко, вальцюючи в глибокому сипкому снігу, котиться в низ. Його руки, ноги, поли плаща, ніби якесь оторочя, обвиваються навколо його тіла. За ним лишається неясний сніговий слід, який зараз замітає вітер.

Залишив ватру й по можливості скоро подався навпростець без дороги в туман. Схил стрімко западав у низ. Багато разів падав, котився, знову вставав. І аж по довгому часі такої мандрівки докотився до якогось ліска, де в імлі побачив людей.

Тут під грубим смерековим накриттям знаходиться військова кухня. У примітивно зложеній із каменю печі, палахкотить ватра, а перед нею з пів тузина червонопиких людей у німецьких без дашків шапочках. Дим виходить через бляшану руру наверх, стелиться по накриттю, розтоплює сніг і скрізь капає вода. Поруч на відкритому місці вовтузиться ще кілька людей. Усі вони дуже одноманітні. Не помітно ні відзнак, ні облич. Чорні руки, чорні під шапками плями, широкі замурзані носи. Сукно їх плащів тверде, як бляха, вічне мокре й вічне замерзле.

Присунувся до них, мовчки присів до ватри, відсапнув, а після попросив пити. Грубенький, з подвійною потилицею, чоловік встав, взяв казанок, що стояв на камені з якоюсь чорною їжею й подав мені. Почав пити. Була це кава й навіть досить солодка. Випив усе до краплі.

Випивши, заговорив про Янчеюка. — Там, кажу, один наш товариш домерзає. Чи не могли б кого післати за ним? Я, прошу вас, далі не можу йти. Голосіть мене вашому начальству й дайте місце схилити голову.

Розпитали, де може знаходитися Янчеюк, і вислали за ним чотирьох людей. Мене відправили до командантської землянки.

Командант по короткому допиті наказав дати мені ліжко, а перед тим накормити. Запитав, чи не є Павло Цокан мій брат? Так, кажу. А ви його знаєте?

— Гальо! — загукав командант. Покличте сюди Павла Цокана.

Я надзвичайно зрадів. Це було зовсім несподівано. За хвилину Павло увійшов і ми віталися ніби на тому світі. Я так близько від нього й так довго не бачився з ним. Побачивши в якому я стані, він затурбувався й почав пильно мене обслуговувати. Ввесь мій одяг уявляв найсмутнішу картину. Ноги мокрі, понатирані, померзлі. Права рука подрапана. Це сталося підчас борюкання з Янчеюком.

Присів до мене на ліжку й оповів про все, що сталося за цей час. Розказав також за Марійку. Він був скупий на слова, але тсе таки я довідався про Марійчине нещастя, що померла її дитина, що мала сильне нервове потрясення й хоруе до цього часу. І все це наробив Янчеюк. Тепер мені стало ясніше, чому він так поводився зо мною. Він хотів мене вбити з помсти за Павла.

Слхав це майже крізь сон. Після так і заснув, не дослухавши до кінця. Спав, як камінь і прокинувся аж на другий день під ту саму пору.

21.

Після того дістаю нагороду і два тижні відпустки. В той час зоговорили, що в Росії вибухла революція. Австрійці готовилися до наступу. Заміняли деякі частини. Нас перевели на італійський фронт. Із усіх подій, які сталися за час мого перебування на російськім фронті, найзвичайнішою була та, що того самого вечора, коли я відійшов у довгу мандрівку на Говерлю, до нашої землянки попало велике гарматне стрільно й майже всі мої товариші, а з ними також і оба полонені росіяни, згинули. Мабуть росіяни навмисне зірвали частину скелі під Говерлею, щоб цим вратувати моє життя.

Перебуваючи на відпустці, я зустрівся знов із Йонашівною. Було це в кінці лютого. Гарний погідний день. Зустрів, як ішла з матірю коло лісової управи. Мати, як і завжди, у довгому чорному плащі, у чорному капелюсі, з крепом. Невідомо, по кому носила жалобу, але тоді майже всі жінки її носили.

Дуже чемно привітав панночку, але вона, вклонившися, тільки глянула на мене й пройшла далі. Пройшовши кілька кроків, видно щось надумалася й загукала на мене. Підійшов.

— Ви давно з фронту?

— Ні, кажу. Щойно півтора тижня.

— У вас на грудях хрест.

— Так, кажу.

— Це нагорода?

— Так, це нагорода.

— Мусите оповісти, за що її дістали.

Я раптом зніяковів. Це видно її подобалося. Вона приняла це за велику скромність. — Ет, кажу, не варто оповідати. Це не було нічого особливого.

— За нецікаві справи хрестів не дають. Мусите мені конечно оповісти. А правда, мамусю, він чудово говорить по-мадярськи.

Стара, яка терпеливо чекала на дочку, підтвердила, що дійсно добре.

— Бачите, і мама так каже. Ви зайдете до нас... Ну, коли? Ну, скажемо, сьогодні ввечері... Правда, мамусю? Хай зайде пан Цокан до нас сьогодні ввечері.

— Прошу, прошу! — заговорила стара.

— Ну от і мама також це каже. Так ви даєте слово? Прийдіть у сьомій. Добре, мамусю, у сьомій?

— У сьомій, дитино, найліпше.

— І мама, бачите, у сьомій каже. Чуєте? Точно в сьомій. Дивіться! — і, погрозивши крихітним пальчиком, відходить.

Того вечора мати, батько й Павло, який нагодою був дома, не могли надивуватися, куди я так „вилизуюся". Бритва вигризла на моїх щоках усе до останнього волоска. Волосся на черепі старанно наоліїв і чесав його добрих пів години. За цей час обличчя моє приняло вигляд, який мені сподобався.

Точно в сьомій годині у Йонашів.

Але панночки нема дома. А деж панночка? Знана круглолиця Анна заявила, що панночка пішли й ще не вернулися. А куди вони пішли? Того Анна не знає. Вони не сказали, куди пішли. Але я можу зачекати в кухні.

І от я чекаю. У кімнатах живе тепер не той „лойтнант", а інший, „гавптман". У кухні аж два його джури. До цього часу вони мали дуже поважне заняття з Анною, яка ледь устигала попадати з обіймів в обійми. Моя пристність трохи їм перешкодила.

Минає пів, година, півтори. Панночка не приходить. У девятій терпець мій досягнув кінця. Зриваюся й без слова йду геть.

(Дальше буде).

При війську.

— Слухайте, рекрут Гичка, що це таке військова тайна?

— Голошу слухняно, що військова тайна є тоді, коли я два рази йду по обід.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Н. О., Дітройт, Міш. — Такі проєкти були вже нераз підношені в Америці. Навіть в Обєднанню вирішено на конґресі, щоб заложити такий фонд. Але дійсність була така, що навіть ті, що так голосно заявлялися за нього, не дбали за те, щоб такий фонд зібрати. Тому шкода про це знову говорити. Крім того про такі справи не пишеться в ґазеті в такій формі, як Ви це подали.

Елизабет, Н. Дж. — В проголошеній коляді треба справити такі імена жертводавців: Т. Горін, С. Лабунський, Т. Дідух, Н. Бабіч, І. Кіценюк, С. Могила, С. Солтицький, Ю. Родзиняк, Е. Мамчак.

Поправив.

— Пане, це образа! Ваш слуга казав мені цілу годину чекати.

Господар до слуги:

— Алеж Петре, я казав тобі, що як тільки цей добродій прийде, викинь його за двері.

В школі.

— Івасю, скажи мені, які прикмети має вода.

— Як умитися в ній, то чорніє!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЕ ПРАВДА?

Телеграфують з Москви, що В. П. Осіпов, директор Бехтерівського Інституту, що займається студіями мізку, прийшов до переконання, що мозок жінки не гірший від мізку чоловіка.

Думка Осіпова стоїть у виразнім противенстві з думкою, що, мовляв, у жінки волос довгий, а розум короткий. За цею думкою стоїть досвід віків. На доказання своєї думки Осіпов покликується на те, що він розслідив за кілька років мозки 500 людей. Він каже, що, не знаючи наперед, найкращий учений не може розріжнити мізку жінки від мізку чоловіка.

Отже де правда? Чи по боці вікового досвіду народу, чи по боці кількалітнього досвіду вченого?

ЗВІДКИ ПЕРЕКОНАННЯ ПРО НИЖЧІСТЬ?

Осіпов рахується з тим, що люди звичайно вважають жіночий мозок за гірший від чоловічого. Він і старається цю загальну думку пояснити.

Він каже, що чоловіки тому приняли думку про нижчість жіночого мізку й розуму, щоб оправдати своє панування над жінками.

Мовляв, сильніші все оправдують своє панування над слабшими подібними аргументами про нижчість поневолених.

Що відповідять на це ті, що це далі думають, що в жінки слабший мозок, ніж у чоловіка?

ЧИ ЧУВАВ ВІН І ПРО ЦЕ?

Оправдання панування сильнішого над слабшим вищим умовим розвоем пануючого — стара річ.

Наприклад, поляки все торочать українцям про свою вищу культуру та про своє післанництво „культуризувати" українців. Дарма, що полякам таке саме говорили німці й москалі.

Що більше, українцям про свою культурну вищість говорять навіть москалі, дарма, що в приступах отвертости вони звичайно признають культурну вищість українців. Наприклад, цариця Катерина й цар Петро в своїх листах виразно писали москалям, що треба тих „хахлів" силою приборкати, бо інакше вони своїм розумом запанують над Московщиною.

ЩО НА ЦЕ ЖІНКИ?

Є люди, що готові були би приняти, що жінка рівна щодо мізку з чоловіком, але не можуть цього приняти тому, що, мовляв, самі жінки признають свою нижчість.

Одначе чи не чували ви за таке, що люди, які зовсім не є нижчими від інших людей, признали себе нижчими?

Як кому здається, що це не можливе, то най пригадає собі, що є люди, які признають себе вищими, хоч вищими не є. З того видно, що у відношенню людей до людей щодо рівности є два питання. Перше питання: чи ці люди, котрих ми порівнюємо з собою, є собі рівні, чи може одні вищі, а другі нижчі? Друге питання: яку думку про те відношення до себе мають ті самі люди?

Чи не можливе таке, щоб вища людина признавала себе нижчою від людини, від неї нижчої?

РІВНІСТЬ І МОДА.

Видимо з того, як це тяжко відповісти на таке питання, як: чи жінка рівна мізком з чоловіком (чи під якимнебудь іншим оглядом)?

До того в давнину люди звичайно признавали жінку нижчою, і вже немовби мода цього вимагала, щоб чоловіки говорили про жінку як про щось нижче. Як котрийсь чоловік говорив про жінки як про рівні з чоловіками, то звичайно таким чоловіком погорджували й чоловіки й жінки.

Нині, здається, принайміні в Америці пішла зовсім інша мода, і нині не тільки жінки, але й чоловіки говорять звичайно про рівність жінок.

РІВНІСТЬ І ЩИРІСТЬ.

Були в давнину чоловіки, що говорили про вищість чоловіків над жінками, хоч у своїм серці ці чоловіки були переконані про те, що жінки рівні чоловікам, якщо не вищі.

Таксамо в нових часах є чоловіки, що говорять про рівність жінок, хоч у своїм серці вони переконані про вищість чоловіків.

Що більше, були в старовину чоловіки, що були в серці переконані про жіночу рівність з чоловіками, але вважали своїм обовязком говорити про чоловічу рівність, як знов нині є чоловіки, що вважають своїм обовязком говорити про рівність, хоча в неї в серці не вірять.

ПОЩО НЕЩИРІСТЬ?

Це могло би виглядати на грубу брехню, але цього відай цим словом назвати не можна, бо ці люди часто були певні, що вони роблять моральне діло.

Давніше чоловіки говорили, що треба говорити про чоловічу вищість, бо навіть чоловік, що в серці в чоловічу вищість не вірить, повірить у неї, як буде вічно повторяти слова про чоловічу вищість.

Нині знову багато чоловіків уважає своїм обовязком говорити про рівність жінок, бо, мовляв, хто повторяє слова про жіночу рівність, той з часом самий у рівність повірить.

ЧИ НЕЩИРІСТЬ МОЖЕ ЗРОБИТИ ЩИРІСТЬ?

Оба ці наставлення, хоч собі протилежні, мали спільну основу: і в першому й у другому випадку чоловіки признавали за правду, що як людина буде щось повторяти словами без віри, вона з часом ції віри набереться.

У подібний спосіб люди, признавши своїм обовязком любити щось або когось, вважали за потрібне повторяти собі, що вони це чи ту особу люблять.

Довгі часи вважали це за правду й у це не сумнівалися. Нині, звичайно, настали часи, що люди питаються й за це, чи правда те, в що ми так твердо вірили?

По ріжних учених розслідах прийшли до переконання, що є способи навчити людину вважати іншу людину рівною, як є способи навчити людину переконання про вищість або нижчість інших людей, але до цих способів повторювання слів про рівність чи нерівність зачислити не можна.

На основі дослідів і спостережень учені прийшли до переконання, що повторюванням слів не можна заставити себе когось любити. Кажуть учені, що таким повторюванням людина може довести себе щонайбільше до того, що вона сама повірить, що вона любить. Одначе на ділі вона любити не буде, а навпаки: ненавидіти. Себто ненавидіти, не знаючи про свою ненависть.

До такого переконання прийшли вчені. Отже вчені на основі розслідів і спостережень за які два покоління прийшли до переконання, зовсім противного тому, до якого дійшло людство на основі віків досвіду.

ХТО МАЄ ТУТ ПРАВДУ?

Я міг би на це питання сказати свою думку. Та чи варта моя думка більше, ніж думка, що має за собою довгі віки досвіду людства, або думка, що має за собою два покоління спеціяльних спостережень і розслідів?

Чи краще сказати читачам, що є такі дві думки, чи краще сказати голословно, що на мою думку отцей погляд розумний?

Правда, важне, щоби читачі знали правду, але чи не є ще важнише, щоби вони навчилися, як до правди своєю думкою доходити?

Зрештою, знаємо, як це легко приняти поверховно одну думку, а поступати на ділі за другою. Адже чували українську анекдоту про того чоловіка, що перед напасливою жінкою та її кочергою під постіль сховався, а зпід постелі до неї кричав:

„Ти мене тут не займай! Я тут ґазда в хаті!"

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ НА СТОРІНКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ

Українські справи перестали бути для англійців далекими проблемами. Від чисто інформативних статтей, які появлялися кілька літ тому, перейшла англійська преса до обговорювання подробиць з питомою їй докладністю.

В лютневому числі лондонського місячника „Ревю оф Ревюс" поміщена довга стаття під заголовком **„Найбільша європейська меншість — Нерозвязана проблема"**. Стаття інтересна тим, що подає огляд української преси, як також витяги з неприхильних для українців часописів.

„Німецькі наміри відносно східньої Европи і поновне намагання Польщі влізти до центральної Европи — пишеться в статті — готові спричинити нове критичне положення. Політика цих обох держав перехрещується на Україні, якої територія є три рази більшою від Великої Британії, а населення майже їй рівне. Поділена вона між Росією, Польщею та Чехословаччиною.

„Польська Україна звертає на себе особливу увагу вже від самої світової війни. Український терроризм і польські репресії досягнули найбільшого розголосу яких пять літ тому. Від того часу слідні зміни. Польська урядова група потребує піддержки проти крайно націоналістичних течій. Вона створила виборчий компроміс з українцями, як наслідок того одержали досить задоволяюче представництво в соймі підчас останніх виборів. Д-р Степан Баран, посол до польського сойму, обговорює у своїй статті, поміщеній у пів-офіційному українському щоденнику **„Діло"** (з 5. січня ц. р.), історію започаткування і вислідів того компромісу".

Далі переповідається статтю д-ра С. Барана, „На фронті без змін", цитуючи цікавіші її уступи дословно.

Обговорюючи українську справу на советській Україні, автор статті пише: „Найбагатша частина української території, там, де живе більшість українського населення, знаходиться в границях Советів. П. Ланселот Лотон у рефераті, виголошеному в палаті послів, пояснив наглядно її положення.

„Згідно з постановами конституції советська Україна повинна бути незалежною, суверенною державою. Навіть Москва признала це в договорах. Але це зовсім не перешкодило їй забрати Україну цілком під свою власть. Аналогічно, як і за царських часів, так і тепер робиться все можливе, щоби Україну звязати з Росією. Українські підприємства включено у всесоюзні трости з головним осідком у Москві. Донецький вуглевий басейн злучено з Москвою прямою залізничою лінією". Далі переповідає історію поневолення українських земель та їхнє змагання до осягнення незалежности.

З неприхильних для українців голосів преси наводить автор статтю, яка була поміщена в угорському часописі виданому французькою мовою, **„Ля Нувель Гонгрі"**.

„Німецько - польсько-угорський бльок, — пояснює **„Ревю оф Ревюс"** — який від якогось часу вже знаходиться в стадії формації, склонний до того, щоб легковажити значіння української проблеми. Як типічний примір такої опінії може послужити стаття в „Ля Нувель Гонгрі".

„Національні меншості Польщі" — пише той часопис — начислюють біля 38% усього населення. Ця пропорція не є дуже високою, особливо коли взяти під увагу, що тільки українці із Східньої Галичини, що становлять біля 15% населення (21% за їх статистикою), творять одноцільну масу з національною свідомістю. Розкинені народности, як жиди, німці і литовці, не можуть рівнатися з українцями ні числом ні зорганізованістю. Тому місце небезпеки для Польщі лежить у Галичині.

„Був час — у роках 1922—1926 — коли українці не признавали жадного значіння до конституції, наданої для трьох східніх воєвідств і відмовилися від якоїнебудь співпраці з польським урядом. Осіб, які приняли державну посаду, виключали з товариства. У відповідь на те поширилися в Польщі вплив польських націоналних демократів. Вони заступали ідеї „Великої Польщі", чи „Пан-Польщі".

Далі: „Влада тої партії скінчилася. По якомусь часі, за інспірацією Пілсудського, положення змінилось. Українці користають з ширшої свободи. На культурному полі є вона, хоч і не повна, то принаймнеше вдоволяюча. Від 1929 року число українських народніх шкіл зросло (?) до 804, утраквістичних до 2,120, а таких, де певне число годин на день призначено до науки української мови, зросло до 1,722. В році 1930 уряд запропонував українцям заснування університету в Станиславові, але вони воліли обстоювати на Львові.

Автор цеї угорської статті старається далі доказати неможливість існування незалежної України. Обговорюючи всякі аргументи, які мали би потверджувати його думку, він каже: „Але в цій фантастичній великій Україні (т. е на всіх її етнографічних землях), поминувши малі джерела нафти і відносно бідні поклади соли в Марморощині, бракує підставових індустріяльних продуктів. Модерна держава не може існувати виключно з хліборобства та домашнього промислу. Щоб жити, Україна мусілаб стати залежною від інших держав. Економічна неможливість існування України очевидна (?)".

Зрозуміло, що обговорюючи положення в Чехословаччині, автор цеї угорської статті запевняє, що „очі руського населення в Чехословаччині звернені більше до Угорщини ніж до України".

Щодо польсько-чеських взаємин, **„Ревю оф Ревюс"** подає коротке пояснення від себе. „Чехи побоюються, що зріст української національної свідомости готов перервати їхній контакт з Советами, з якими, як подає преса, Чехословаччина заключила договір; на підставі того договору советські літаки будуть могти в „специяльних випадках" користуватися чеськими ердромами. З тої причини, у своїму спорі з Польщею, Чехословаччина радше склоняється підпирати польську хліборобську партію ніж українців".

Окремий розділ присвячений мовному питанню на Підкарпатській Русі. „Українська, чи рутенський? Слово до през. Бенеша". — „Не зважаючи на те, що загально признано, що українцям у Чехословаччині живеться краще ніж деінде, всетаки дотепер не одержали вони ще обіцяної автономії". Пояснює **„Ревю оф Ревюс"** і дальше наводить майже дословно редакційну статтю **американської „Свободи"** (з дня 27. грудня м. р.), в якій пишеться, що „зайшла подія, на яку українці мусять звернути особливу увагу. Президентом чехословацької держави став д-р Едвард Бенеш, донедавна міністер справ закордонних Чехословаччини. Він багато прислужився для справи відродження чеської державности, людина поважана в світі та зручний дипльомат. Українці переконані, що ніхто інший не зрозуміє їх краще як такий реальний політик як д-р Бенеш". Далі: „Ми, американські українці, знаємо зі свого власного переконання на американському ґрунті, скільки шкоди поносить не тільки українська справа, але й сама чехословацька держава через те, що вона досі не дала автономії Закарпаттю, що вона досі не рішилася на якийсь прямий і рішучий курс своєї політики на Закарпатті, що це досі не мала відваги стати там на правдивім народнім, себто українськім ґрунті". (Чехи все ще вживають слова „русинський" замісць „український" та підпирають русофільську групу проти українців. — (Примітка ред. „Ревю оф Ревюс").

(Укбюро, Лондон).

ПРО СПРАВИ У. Н. СОЮЗА

ЧИМ Є ДЛЯ НАС У. Н. СОЮЗ І „СВОБОДА"?

Американська Україна зросла в силу. А завдячувати має свій зріст у великій мірі У. Н. Союзові і його органові „Свободі". Під їх умілим проводом виховано на американській землі велике число українських патріотів. Члени У. Н. Союза стоять на першім місці в кождій ідейній праці й у допомозі Рідному Краєві. Вони теж здобули добру славу українському імені в Америці. Вони були теж тими, що положили основи під всі ті горожанські Клюби, Союзи Українок, Січі, ОДВУ і т. д. Союзовці це не хвалько і балакуни, це люди праці. Це ті, що жертвують, що оподатковують себе на народні цілі.

У. Н. Союз зі „Свободою" відгравали в Америці ролю українського амбасадора. Вони представляли нашу іміграцію в Вашингтоні, боронили її, вони дбали про розголос чесного українського імени в Америці.

Та бачимо, що тепер прийшов найгрізніший час в історії нашої іміграції. Це та переломова хвиля, коли рішається її дальше існування. В тім моменті треба напружити всі наші сили і ввесь наш розум, щоб задержати надалі наші надбання при нашім народі, щоб наші діти продовжали далі розпочату їх батьками акцію допомоги визвольним змаганням українського народу в Рідним Краю.

Взявся я порушити ту справу тому, що бачу з власного досвіду в своїй громаді, що тут треба розпочати якусь акцію в справі придержання молоді при У. Н. Союзі. В нашій громаді є три відділи У. Н. Союза. З діточок, які повписувано колись до Союза, повиростали поважні громадяни, які вже перейшли з Молодечого Департаменту до старших. Але родичі далі платять за них вкладки. А поза тим молодих членів хоч зі свічкою шукай на зборах. Нема їх. І до інших організацій теж тяжко ту молодь втягнути. Тому старенькі батьки й матері чіхаються в голову, бо не знають, що з цього вийде. Шукають виходу і питаються, хто тут винуватий. Чи молодіж? Ні. Всі ми тут завинили. Бо були часи, коли ми самі були молодиками і думали, що діти наші будуть такими самими як ми. Ми не нагинали галузки, коли її можна було нагнути, а тепер це трудно зробити. Тим не хочу сказати, що батьки були недобрі. Ні. І діти були добрі. Тільки не було кому порадити, як себе вести в таких справах. Та все це не пропало.

Треба тепер зблизитися до молоді й направити лихо. Тільки памятаймо, що під тим я не розумію, що ми маємо **диктувати** молоді. Такий підхід викликав би відразу спротив з боку молоді й з цього нічого не вийшлоб.

Нам треба піти молоді назустріч і віддилити її в Союзі від старших. І це важка справа, бо в ній відграють ще велику ролю ріжні амбіції, а не добро справи. Тому це зробити найкраще розпорядком згори, себто від екзекутиви У. Н. Союза. Нам треба організувати молодечі відділи У. Н. Союза і в них заставити саму молодь працювати для себе. В таких відділах можуть бути дорадниками і один два старших членів, що їх відділ може запросити як краще обзнакомлення з діловодством.

Моя думка може й не нова. Але підношу її, щоб приспішити ту важну справу. Наша молодь вирсола в інших обставинах. Вона покінчила інші ніж ми школи. Вона привикла до п рядку, точности, скорого полагодження справ та до цього, щоб на мітінгах говорити до річи і вміти відріжняти дрібну справу від важної. А цього всього вона не бачить на зборах старших членів.

Молодь зможе краще підійти до молоді та тим чином скорше зможе притягнути своїх ровесників до нашої організації. Коли ми старші не можемо по місцевостях злучитися в один сильний відділ, то хоч подбаймо, щоб злучити всю нашу молодь і тим забезпечити дальше існування нашій організації й її ідеї.

Це все є справи життєві, вирішальні не тільки про життя У. Н. Союза як української організації, але й про життя української іміграції в Америці.

Г. Туркевич,
рек. секр. 282 від. У. Н. Союза в Сиракюз, Н. Й.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВИТЯГНІМ НАУКУ З НЕЩАСТЯ ІНШОГО.

Дня 7. березня покликано в моїй місцевости Лівінгстон, Н. Й., д-ра Л. М. Нісина до хорої жінки. Лікар мав звичай брати з собою на такі поїздки свого улюбленого сина, 6-літнього Роберта. Він оставив сина на дворі, щоб забавлявся, а сам пішов до хати хорої. По 20 мінутах вийшов на двір і почав кликати сина. Не діставши відповіди, пустився шукати дитини. І побачив, що коло хати була викопана криниця, та що з неї був знятий тонкий бляшаний кружок, яким вона була накрита. Криниця була 10 стіп глибока. Поглянувши в неї не видно було, щоб там могла впасти дитина. Та покликано огневу сторожу і поліцію. Спущено в криницю драбину з „сирч-лайт" і гаком витягнено хлопчину, якого тіло ще було тепле. Завезено хлопця до шпиталю і три лікарі працювали з найбільшим напруженням, щоб дитину оживити. Працювали біля неї яких 3 години. Та ніщо не помогло. Дитини не оживили.

Хлопчина був дуже люблений не тільки родичами, але сусідами і всіми, що його знали. І зрозуміло, що така трагедія потрясла всіми.

Подаю цю сумну новинку на те, щоб наші родичі її собі добре запамятали. Бо це ми старші нераз наносимо багато лиха через своє недбальство. Згадую за це, бо такі криниці бувають переважно по фармах, на яких живе багато українських родин. Така криниця, якої шийка рівняється з поверхньою землі, є дуже небезпечна навіть і для старших. Бо бляшаний кружок можна зняти і легко забути за те, що треба криницю накрити. Відкрити криницю може й вітер. І легко може в ній втопитися кіт, пес, вівця. Або, як у згаданім випадку, і дитина.

П. О.

В суді.

Підсудний: Я прошу, щоб розправа відбулася при зачинених дверях.

Суддя: Не знаходжу потреби.

Підсудний: Є потреба, пане судде! Мене болять зуби, а на салі є протяг.

Ремонт.

— Твоя жінка щось сьогодні незвичайно тиха, Павле. Ще ні разу не відчинила губи.

— З приводу ремонту замкнено.

Не вистане.

— Старша пані приходить до аптики і просить засобу на юний вигляд шкіри.

— Зараз — відповідає аптикар, перш усього мушу поглянути, чи ми його маємо аж так багато...

ПОЧАТКИ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рік 1936 буде записаний в американській історії як такий, в котрім Злучені Держави поробили перші заходи, поклавши широкі основи для створення певного економічного забезпечення підчас безробіття для всіх тих, котрі звичайно останутьбся без праці. Цей рік запишеться як такий, в котрім промощено шлях до заведення всенародньої системи на забезпечення підчас старости і жінок, котрі по довгих роках праці бажають або примушені обставинами покинути працю з кінцем 65 року життя. Як дальший крок до суспільного забезпечення цього року федеральний уряд, коли конґрес призначить вимагані грошеві фонди, дасть достаточну поміч стейтам для підмоги потребуючим старцям, калікам, вбогим дітям та взагалі для піддержки їх добробуту, материнську опіку та службу для плекання здоровля взагалі. Закон суспільного забезпечення має три головні завдання.

Приписи закона суспільного забезпечення про виплату безробітним можна пояснити в легкий спосіб. Буде наложений податок від заплат робітникам на всіх підприємців, котрі мають вісім або більше робітників, а саме один відсоток 1936 року, два відсотки 1937 року, а три відсотки 1938 року і пізніше. Хліборобські робітники, домашня служба, деякі морські робітники, служба при федеральнім, стейтовім, повітовім та міськім уряді, праця, виконувана для деяких дуже близьких кревних, як теж релігійні, добродійні, наукові, літературні й освітні інституції є виключені від такого оподаткування. Кожний підприємець може дістати кредит з такого податку до висоти 90 відсотків для вплат стейтовому безробітному фондові, основаному згідно з приписами стейтового закона про виплату безробітним, котрий одобрить Рада Суспільного Забезпечення. Федеральна такса піде до головного скарбу для загальних цілей уряду.

Це значить, що стейт, котрий ухвалить закон про виплату безробітним, зможе задержати десять-десятих з такої заробітньої такси для вжитку своїм безробітним. Це будуть зібрані датки замісць податку, стяганого федеральним урядом. Стейт, принявши закон, не буде поносити коштів, коли адміністрація буде ведена правильно, бо за законом про суспільне обезпечення федеральний уряд є готовий віддавати стейтам достаточну грошеву квоту для роблення всіх правильних адміністраційних виплат. Стейт, котрий буде точно братися за діло, не буде виставлений на некорисну конкуренцію з боку інших стейтів, бо підприємців у таких стейтах всюдию оподаткують.

Ріжниця між стейтами, котрі ухвалять закони про виплату безробітним і таким, котрі цього не зроблять, є та, що ті перші будуть користати з оподаткування заробітків, а другі, а саме ті, котрі не возьмуться за те діло, не будуть управлені до таких користей.

Девять стейтів та Дистрикт Колюмбія, котрих підприємці постачають більш одної третини з цілого заробітку краю, тепер мають закони про виплату безробітним. У багатьох інших стейтах внески на ухвалення таких законів подано до леґіслятур, котрі тепер відбувають свої сесії. Успіх закона про суспільне забезпечення, як шлях до обмеження соціяльних турбот через безробіття, буде залежати від стейтів. Не буде виплат безробітним для торговельних та промислових робітників, як довго їх стейти не мають одобреного закона.

Повторяючи коротко, що вище сказано, перед 1936 роком є довгий хід до суспільного забезпечення.

Перше, будуть покладені на протязі цього року підвалини для створення безробітного резервового фонду, з котрого стейти будуть черпати користи для безробітного населення, після 1. січня 1936 року, в пропорції до попередніх заробітків.

Друге, підприємці будуть мати час цього року приготовитись до вплачування своїх вкладок та познайомитися з обовязками будучих років, предвиджених федеральними та стейтовими законами суспільного забезпечення.

Третє, цього року деякі федеральні та стейтові урядові відділи, створені для тих цілей, будуть робити всі можливі кроки для розвитку, упрощення та всякої поправи заряду й адміністрації законами суспільного забезпечення.

Четверте, цей рік повинен бути свідком побільшення всенародньої сіти публичних бюр праці, через котрі будуть роблені виплати безробітним та постійні старання для повороту безробітних до праці.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

На Лемківщину.

Зібрано на лісту ч. 125 „Оборони Лемківщини" на просвітні цілі для Лемківщини $3, котрі зложили по 50 ц.: Т. Чорний, Г. Кравчишин, П. Сас, Г. Косовський; Т. Ґула 25 ц. Решта дрібними. Збіркою занявся Т. Чорний.

На лісту ч. 56 зложив п. Дмитро Капітула з Мекаду, Па., $3. Зібрану суму вислано до головного касієра п. Івана Борисевича.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Коляда на Рідну Школу.

Хор „Боян" під проводом диригента Василя Мельничука і при помочі члена хору п. Степана Липи заколядував $23.50. На цю суму зложили: Андрій Рейтар $2; по $1: П. Борис, О. Лотоцький, Л. Дума, Р. Задорецький, А. Басараб, І. Пасічник, Н. Путас, Д. Липовий; по 50 ц.: Н. Пахолок, Анна Фамула, І. Солонинка, Ю. Оленчук, П. Бушко, Н. Коваль, В. Дзінковський, Я. Лаврів, М. Коцінський, О. Ковальський, О. Король, М. Зелинський, Н. Пласконь, Ф. Польовий, О. Ощуст, І. Бурбела, І. Кушнір, М. Борис, М. Росоловський, Т. Ваґула, О. Тіцький; по 25 ц.: І. Щепанюк, Н. Хомин, І. Павликович, Н. Нагребний, А. Романів, Г. Баглай, Г. Березюк, Ю. Мончак, М. Хоптій, Я. Красновський, І. Готра, І. Зазуля.

На руки о. Павляка зложено $6.75, а це: по $2: М. Сеник і о. О. Павляк по $1; В. Мельничук і М. Кравчук; Юлія Сеник 50 ц.; Єлисавета Ваган 25 ц. Загальна сума виносить $30.25, які вислано на Рідну Школу в краю через Обєднання.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Коляда на політичних вязнів.

Кождого року Чорноморська Січ ім. Д. Вітовського, 3-та сотня, займалась колядою на допомогу тим, що терплять за вірну службу свому народові й за свобідну українську державу. Колядувати ходили цього року: І. Кинашевський, Т. Пристач, Т. Малецький, Д. Доля, О. Пристач, А. Іванська, К. Роскош, А. Плечій, І. Копчук, В. Романишин, М. Корда, Я. Химій, І. Фурда, Е. Гірник, В. Біловус, С. Бартник. Автомобілями возили колядників І. Лобур, В. Ткач і В. Чуй.

Жертвували по $2: Г. Залепський, В. Ґулька; по $1: В. Чуй, В. Ткач, І. Лобур, Т. Малецький, А. Волович, І. Кунашевський, І. Фурда, Т. Пора, да, Н. Плечій, С. Плечій, Д. Ґолота, Іванський, Р. Рабічук, Т. Пристач, І. Ухман, Іваськів, М. Басараб, Й. Снігур, д-р Янкович, Н. Плечій, Тростянецький, В. Лищинський, І. Ворона, Н. Яцентий, М. Литвин, С. Сайко, А. Цибринський, Т. Лобур, А. Лобур, Й. Фурда, Козуб, П. Яцені, о. д-р Клодницький, В. Ґвязда, Т. Каськів, В. Костів, В. Савчук, о. Данилович, М. Косач, Н. Марат, Ю. Юревич, В. Баніт, Мохналь, М. Питрашик, А. Мерцік, Т. Рудий, А. Яциковський, В. Фейло, І. Осадчук, І. Атаманець, М. Гира, Г. Дорощенко, В. Дорошенко, Лисак; по 50 ц.: Н. Трач, Д. Доля, П. Романишин, В. Стасюк, С. Пирожак, М. Павлусь, М. Легкий, Т. Колісник, І. Копчук; І. Жухович 35 ц.; по 25 ц.: Тимчишин, В. Крук, І. Біловус, А. Миклашевич, М. Вовчук, Н. Багній, Д. Карач, В. Пташник, А. Сурма, О. Будник, М. Брунька, М. Яблонський, М. Андрушко, А. Мейба, Г. Майківський, Н. Ні, А. Яворський. Решта дрібними. Загальна сума $67.25. Розхід $2.60, а чистий прихід вислано до краю через Обєднання в сумі $64.65.

З іменин.

Дня 19. січня відбулися іменини членів Січи, а це іменини чотирьох Василів, якими є: Василь Фейло, Василь Ткач, Василь Чуй, Василь Біловус. При смачних перекусках не забули присутні про рідний край і жертвували на політичних вязнів: Василь Ткач $5; по $2: Василь Чуй, Г. Залепський; по $1: В. Фейло, І. Кинашевський, І. К. Лобур, І. Ухман, Т. Пристач, І. Атаманець, М. Басараб, А. Лобур, Й. Фурда, Е. Гірник, І. Фурда, А. Яхковський, Т. Винар, С. Плечій; по 50 ц.: А. Кольба, Т. Малецький, Д. Драбіщак, Марія Басараб, І. Копчук, В. Біловус, а решта дрібними датками. Разом $27.75. З цього призначено на українську радіову програму $3.75.

З академії.

На академії в память бою під Крутами, яку влаштувала Чорноморська Січ 3-та сотня дня 2. лютого, жертвували по $1: о. д-р Клодницький, Г. Добжинський, Марія Кольба, І. Голубович. Решта дрібними датками. Загальна сума $54.75. По оплаченні розходів осталося $20.50, які вислано через управу ОДВУ на боєвий фонд.

Загально вислано на Рідний Край $109.15.

Управа Чорноморської Січи в Нюарку, Н. Дж.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

З іменин на край.

Дня 15. лютого ц. р. справлено з нагоди іменин несподіванку пані Анні Козак, що є добре знана в місцевості як членкиня У. Н. Союза і як та, що бере живу участь в громадськім житті. Хоч було на дворі дуже студено, то всетаки прибуло споре число ближчих і дальших приятелів і всі забавлялися весело. Опісля зложено ювилятці желання. Потім забрав слово п. П. Федорців і сказав, що ми тут весело забавляємось, але не весело тим, котрих судять у Варшаві, а котрі посвятилися для української справи.

Гром. О. Козак попросив присутніх, щоб зложили жертву на визвольну боротьбу.

Зложили по $1: І. Возак, О. Козак, Н. Гусак, Ш. Вокер; по 50 ц.: І. Процай, О. Семирозум, П. Федорців, І. Кіт; А. Сардинський; по 25 ц.: Ф. Прокопів, А. Сокіл. Збірку вислано через Обєднання.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (119)

„Ми йдемо!" — провідник бандитів, що полювали на рабів, кричав із запалом. „Нарі! Збери 50 найвідважніших людей — добрих людей, що не будуть боятися ні Чортівського Світла, ні Тарзана. Надходить година, коли Борис Ґарето затриюмфує над Тарзаном"...

...Як табор бандитів закипів приготуваннями до походу в долину Канаану, південно-канаанітські вояки вели лейді Бет та Джерія до табору з шатер. Вязні йшли мовчки, предчуваючи страшну долю.

Як вони ввійшли в село, їх здивував вид військового табору, що виглядав наче воскреслий чудом зі старинної історії. Вулицями табору плила викрикуюча юрба, жадна подивитися на „варварів".

Коло бранців ішов Екбаль, гордий на те, що це він відкрив чужинців. Його очі блищали радістю, як він викрикував до людей: „Чоловіка вбємо, а жінки мої". І люди відповіли йому окриком згоди.